

Laki**kansanedustajain vaaleista.**

Annettu Naantalissa 30 päivänä kesäkuuta 1955.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 luku.*Vaalipiirit ja vaaliviranomaiset.***1 §.**

Edustajain valitsemista varten valtiopäiville Suomi on jaettu seuraaviin vaalipiireihin:

1. Helsingin kaupungin vaalipiiri;
2. Uudenmaan läänin vaalipiiri, johon kuuluu sanottu lääni, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta;
3. Turun läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Vehmaan, Mynämäen, Piikkiön, Halikon ja Maskun kihlakunnat sekä Loimaan kauppalaa ynnä Loimaan, Alastaron, Metsämaan ja Mellilän kunnat Loimaan kihlakuntaa;
4. Turun läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Ulvilan, Ikaalisten ja Tyrvään kihlakunnat sekä Loimaan kihlakunta Loimaan kauppalaa ynnä Loimaan, Alastaron, Metsämaan ja Mellilän kuntia lukuun ottamatta;
5. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiiri;
6. Hämeen läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Tammelan, Hauhon ja Hollolan kihlakunnat;
7. Hämeen läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Pirkkalan, Ruoveden ja Jämsän kihlakunnat;
8. Kymen läänin vaalipiiri;
9. Mikkelin läänin vaalipiiri;
10. Kuopion läänin läntinen vaalipiiri, johon kuuluvat Rautalammin, Kuopion ja Iisalmen kihlakunnat;
11. Kuopion läänin itäinen vaalipiiri, johon kuuluvat Liperin, Ilomantsin ja Pielisjärven kihlakunnat;
12. Vaasan läänin itäinen vaalipiiri, johon kuuluvat Laukaan, Viitasaaren ja Kuortaneen kihlakunnat;
13. Vaasan läänin eteläinen vaalipiiri, johon kuuluvat Ilmajoen ja Närpiön kihlakunnat sekä Korsholman kihlakunta Ylistaron ja Isonkyrön kuntia lukuun ottamatta;

14. Vaasan läänin pohjoinen vaalipiiri, johon kuuluvat Lapuan ja Pietarsaaren kihlakunnat sekä Ylistaron ja Isonkyrön kunnat Korsholman kihlakuntaa;

15. Oulun läänin vaalipiiri; sekä

16. Lapin läänin vaalipiiri.

Kaupunki ja kauppalat kuuluvat, Helsingin kaupunkia lukuun ottamatta, samaan vaalipiiriin kuin sen ympärillä oleva maaseutu.

Muissa edellä mainituissa vaalipiireissä paitsi Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan välittömällä ja suhteellisilla vaaleilla yhteensä satayhdeksänkymmentäyhdeksän edustajaa, joiden paikat jaetaan eri vaalipiirien kesken niiden henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän mukaan. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä valitaan yksi edustaja sillä tavoin, kuin 60 §:ssä sanotaan.

2 §.

Suhteellisilla vaaleilla valittavien kansanedustajien paikkojen jaon eri vaalipiirien kesken näiden sinä vuonna Suomen kansalaisina henkikirjoitettujen asukkaiden lukumäärän mukaan, jonka henkikirjoitukseen vaaleissa käytettävät vaaliluettelot pohjautuvat, toimittaa valtioneuvosto hyvissä ajoin ennen kutakin vaalia antamallaan päätöksellä, joka julkaistaan asetuskokoelmassa.

3 §.

Jokaiseen vaalipiiriin on hyvissä ajoin ennen edustajainvaaleja asetettava keskuslautakunta, johon kuuluu viisi jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Keskuslautakunta pitää kokouksensa siinä kaupungissa tai kauppalassa, jossa läänin lääninhallitus sijaitsee. Kuitenkin kokoontuu Turun läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunta Porin kaupungissa, Hämeen läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunta Tampereen kaupungissa, Kuopion läänin itäisen vaalipiirin keskuslautakunta Joensuun kaupungissa, Vaasan läänin itäisen vaalipiirin keskuslautakunta Jyväskylän kau-

pungissa ja Vaasan läänin pohjoisen vaalipiirin keskuslautakunta Kokkolan kaupungissa.

Keskuslautakuntaan valitsee valtioneuvosto puheenjohtajan ja kaksi muuta jäsentä ynnä yhden varajäsenen, määräten yhden jäsenen lautakunnan varapuheenjohtajaksi, sekä sen kunnan valtuusto, jossa lautakunnan kokoukset pidetään, kaksi jäsentä ja yhden varajäsenen. Heidän toimikautensa kestää, kunnes uusi lautakunta on valittu.

Keskuslautakunta ottaa avukseen sihteerin, tarpeelliset laskijat sekä muun henkilökunnan.

4 §.

Edustajainvaalit toimitetaan joka kunnassa tahi, jos kunta on jaettu useampiin äänestysalueisiin, kussakin äänestysalueessa.

Vaalien toimittaminen on saatettava kunta-laisten tiedoksi sillä tavalla, kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Ilmoituksessa on mainittava vaalitoimituksen aika, kunnan jaoitus äänestysalueisiin sekä äänestyspaikat.

Jos maalaiskunnan asukasluku on suurempi kuin tuhatviisisataa, pitää kunnanvaltuuston viimeistään tammikuussa sinä vuonna, jolloin henkikirjoittajan on laadittava 11 §:ssä mainittu luettelo edustajainvaaleja varten, jakaa kunta äänestysalueisiin. Jaossa on noudatettava kunnan jakoa kansakoulupiireihin, kuitenkin siten, että valtuusto voi jakaa kansakoulupiirin useammaksikin äänestysalueeksi ja että erityisten syiden vaatiessa voidaan kaksi tai useampia kansakoulupiirejä taikka niiden osia yhdistää yhdeksi äänestysalueeksi, mikäli yhdistämisestä ei aiheudu äänioikeutetuille kohtuuttoman pitkiä matkoja.

Niin ikään on kunnallisvaltuuston jaettava kaupunki ja kaupala, jos niissä on enemmän kuin kolmetuhatta asukasta, 3 momentissa mainitussa määräajassa riittävän moneen äänestysalueeseen.

Oikeusministeriö voi kuitenkin vapauttaa kunnan mainittua jakoa toimittamasta.

Kunta, jonka asukasluku on pienempi, kuin edellä on sanottu, jaettakoon vastaavasti äänestysalueisiin, milloin kunnallisvaltuusto katsoo sen tarpeelliseksi.

Kunnallisvaltuuston tekemää jakoa on niissä vaaleissa, joita varten 11 §:n 2 momentissa tarkoitettu luettelo on laadittava, noudatettava, vaikka päätöksestä onkin valitettu,

kunnes valituksen johdosta annettu päätös on saanut lainvoiman. Oikeusministeriön tai lääninhallituksen tässä pykälässä tarkoitetussa asiassa antamaan päätökseen ei saa hakea muutosta.

Kunta antaa käytettäväksi vaalihuoneiston ja tarpeellisen kaluston kussakin äänestysalueessa.

5 §.

Kussakin maalaiskunnassa on kunnanvaltuuston sen vuoden tammikuun alussa, joka ensiksi seuraa 11 §:n 2 momentissa tarkoitettua luettelon laatimisen jälkeen, asetettava edustajainvaalien toimittamista varten kuhunkin äänestysalueeseen vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja ja neljä muuta jäsentä, joista yksi määrätään varapuheenjohtajaksi.

Vaalilautakunnan puheenjohtaja ja muut jäsenet ynnä tarpeellinen määrä varajäseniä valittakoon kunnassa asuvista, vaalikelpoisista jäsenistä, huomioon ottaen, että ainakin suurimmat edellisissä vaaleissa esiintyneet äänestysalueen äänestäjäryhmät mahdollisuuden mukaan ovat lautakunnassa edustettuina. Lautakunnan toimikausi kestää, kunnes uusi lautakunta on valittu.

6 §.

Kaupungissa on maistraatti vaalilautakuntana.

Jos kaupunki on jaettu äänestysalueisiin, niin maistraatti jakautuu vaalien toimittamista varten yhtä moneen osastoon ja kutsuu tarpeellisia lisjäseniä osastoja varten.

Mitä tässä pykälässä on säädetty maistraatista, on sovellettava kauppalan järjestys-oikeuteen.

7 §.

Jos maalaiskunnassa vaalilautakunnan puheenjohtaja, jäsen tai varajäsen kuolee tai laillisen syyn takia eroaa ennen toimikautensa päättymistä, on täydennysvaali toimitettava.

8 §.

Keskus- ja vaalilautakunnat ovat päätösvaltaisia viisijäsenisinä.

9 §.

Kunnallisen jaoituksen muuttuessa on kunnallisvaltuuston, huomioon ottaen tapahtuneet muutokset, tarkistettava 4 §:n mukaan toimitettu äänestysaluejako. Maalaiskunnassa

on asetettava kuhunkin täten uudelleen muodostettuun äänestysalueeseen uusi vaalilautakunta.

2 luku.

Vaaliluettelo.

10 §.

Vaaliluettelon kutakin äänestysaluetta varten tehköön sen vaalilautakunta.

Jos kaupunki tai kauppala on jaettu äänestysalueisiin, tehköön maistraatti tai järjestysvoikeus vaaliluettelon kutakin aluetta varten.

11 §.

Vaaliluetteloon on äänestysalueittain merkittävä jokainen henkilö, joka vaalivuoden alkaessa on täyttänyt 21 vuotta ja joka sinä vuonna, minkä henkikirjoitukseen vaaliluettelo pohjautuu, on henkikirjoitettu tai olisi ollut kunnassa henkikirjoitettava henkikirjoituksesta voimassa olevien säännösten mukaisesti.

Vaaliluettelon pohjaksi on asianomaisen henkikirjoittajan joulukuussa sen edellisenä vuonna, jona kulumassa oleva vaalikausi päättyy, maalaiskunnassa kunnanhallituksen välityksellä, vaalilautakunnalle toimitettava oikeusministeriön määräämällä tavalla tehty luettelo kaikista saman vuoden henkikirjan mukaan äänestysalueella asuneista Suomen kansalaisista, jotka kuluva vuoden lopussa ovat täyttäneet 21 vuotta.

Paitsi tätä luetteloa tehköön henkikirjoittaja lisäluettelot kutakin vaalivuotta seuraavaa vaalikauden vuotta varten, joihin kuhunkin samanlaisessa järjestyksessä merkitään ne äänestysalueella asuvat henkilöt, jotka sen edellisenä vuonna, jota varten lisäluettelo on tehty, ovat täyttäneet 21 vuotta.

Luettelo kirjoitetaan lomakkeelle, jonka oikeusministeriö vahvistaa. Tarvittava määrä tätä lomaketta toimitetaan henkikirjoittajille valtion julkaisutoimistosta.

Jos tiedossa on syy, jonka vuoksi jollakin luetteloon merkityllä henkilöllä ei ole äänioikeutta, on se merkittävä luetteloon hänen nimensä kohdalle.

12 §.

Vaalilautakunnan on vaalivuoden maaliskuun 15 päivään mennessä huolellisesti tar-

kastettava 11 §:ssä mainittu luettelo, merkittävä siihen ne äänioikeutetut, jotka ehkä on poisjätetty, sekä merkittävä sen henkilön nimen kohdalle, jolla ei ole äänioikeutta, syy siihen. Luetteloon merkittäköön sen jälkeen, että se on äänestysalueen vaaliluettelo, ja vaalilautakunta allekirjoittakoon sen.

Kirkolliset viranomaiset, seurakuntain johtajat, siviilirekisterin pitäjät, henkikirjoitusviranomaiset, nimismiehet ja kaupunginviskaalit ovat velvolliset antamaan vaalilautakunnalle tarpeelliset tiedot.

13 §.

Vaaliluettelo on maaliskuun 15 päivästä saman kuun 21 päivään, molemmat päivät mukaan luettuina, pidettävä asianmukaisen valvonnan alaisena tarkastusta varten nähtävänä kunakin arkipäivänä kello yhdeksästä kello kahteenkymmeneen, kaupungissa ja kauppalassa kunnan alueella, tarvittaessa eri paikoissa äänestysalueittain, sekä maalaiskunnassa jokaisella äänestysalueella. Paikoista, joissa vaaliluettelot ovat nähtävinä, on annettava ennakolta hyvissä ajoin tieto sillä tavalla, kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan. Tiedoksiannossa on maalaiskunnassa mainittava myös vaalilautakunnan puheenjohtajan nimi ja osoite.

14 §.

Joka katsoo, että hänet oikeudettomasti on jätetty pois vaaliluettelosta tai merkitty äänioikeutta vailla olevaksi, voi esittää oikaisuvaatimuksensa kirjallisesti tai suullisesti vaalilautakunnalle sen kokouksessa huhtikuun 4. päivänä tai kirjallisesti lautakunnan puheenjohtajalle sitä ennen, vaaliluettelon esillepanon jälkeen. Kirjallinen oikaisuvaatimus saadaan sinä aikana, kun vaaliluettelo on esillepantuna, antaa myös sille, jonka valvonnan alaisena vaaliluettelon tarkastus tapahtuu.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun oikaisuvaatimuksen voi puoliso ilman valtuutusta tehdä toisen puolison puolesta.

Jos joku katsoo, että henkilö, yksi tai useampi, on merkitty oikeudettomasti vaaliluetteloon äänioikeutetuksi, voi hän antaa sitä koskevan, perustellun kirjallisen oikaisuvaatimuksen viimeistään maaliskuun 25 päivänä vaalilautakunnalle tai sen puheenjohtajalle.

Oikaisuvaatimus voidaan perustaa myös sellaisiin asianomaisen henkilön äänioikeu-

teen vaikuttaviin seikkoihin, jotka ovat satuneet vaaliluettelon allekirjoittamisen jälkeen.

15 §.

Kun oikaisuvaatimus tarkoittaa henkilön poistamista vaaliluettelosta, on vaalilautakunnan tai sen puheenjohtajan ilmoitettava sille henkilölle, jota oikaisuvaatimus koskee, että hänellä on tilaisuus osoitetussa paikassa nähdä oikaisuvaatimus ja viimeistään huhtikuun 2 päivänä antaa vaatimuksen johdosta vaalilautakunnalle selityksensä uhalla, että jollei selitystä anneta, asia ratkaistaan siitä huolimatta. Tiedoksianto oikaisuvaatimuksesta on viimeistään maaliskuun 26 päivänä annettava postin kuljetettavaksi suljetussa kuoressa, johon on merkitty vastaanottajan nimi ja posti-osoite, mutta tiedoksianto voidaan toimittaa muullakin todistettavalla tavalla, mikäli se ei aiheuta viivytystä. Jollei vastaanottajan postiosoitetta tunneta, on tiedoksianto viipymättä julkaistava sillä tavalla, kuin kunnalliset ilmoitukset kunnassa julkaistaan.

16 §.

Vaaliluetteloa vastaan tehdyt oikaisuvaatimukset käsitellään ja ratkaistaan vaalilautakunnan 4 päivänä huhtikuuta pidettävässä kokouksessa, joka alkaa kello yhdeksätoista. Vaalilautakunnan on kussakin asiassa annettava päätös, joka lyhyesti mainittuine perusteluineen on merkittävä pöytäkirjaan.

Milloin 14 §:n 1 momentissa tarkoitettu oikaisuvaatimus hylätään tai jätetään tutkitavaksi ottamatta taikka 14 §:n 3 momentissa tarkoitettuun oikaisuvaatimukseen suostutaan, eikä se henkilö, jonka äänioikeutta ratkaisu koskee, ole vaalilautakunnan kokouksessa päätöstä kuulemassa, on hänelle viipymättä annettava päätöksestä tieto 15 §:ssä mainitulla tavalla pöytäkirjanotteella, johon on liitettävä valitusosoitus.

Vaalilautakunnan on muulloinkin pyynnöstä annettava asianosaiselle ratkaisua koskeva pöytäkirjanote, johon on liitettävä valitusosoitus.

17 §.

Joka ei tyydy vaalilautakunnan ratkaisuun oikaisuvaatimusta koskevassa asiassa, saa hakea siihen muutosta lääninhallitukselta, jonka hallintoalueella ratkaisun tehnyt vaalilautakunta on, valituskirjalla, joka on osoitettava lääninhallitukselle ja toimitettava

vaalilautakunnalle tai sen puheenjohtajalle viimeistään 14 päivänä huhtikuuta ennen kello kahtatoista. Vaalilautakunnan puheenjohtajan on viipymättä lähetettävä valituskirja omine lausuntoineen ja ote vaalilautakunnan pöytäkirjasta, jollei sitä ole valitukseen liitetty, sekä asian käsittelyssä kertyneet asiakirjat lääninhallitukselle.

Lääninhallituksen on annettava päätöksestään tieto vaalilautakunnalle, joka kuuluttaa sen. Vaalilautakunnan on myös ilmoitettava päätöksestä henkilölle, jonka äänioikeutta se koskee, sillä tavoin kuin 15 §:ssä säädetään.

Päätöksen tulee olla seitsemän päivän kuluessa kuuluttamisesta lukien nähtävänä kaupungissa maistraatin ja kauppalassa sen järjestysoikeuden virkahuoneistossa sekä maalaiskunnassa vaalilautakunnan puheenjohtajan luona.

18 §.

Lääninhallituksen päätökseen vaaliluettelon oikaisemista koskevassa asiassa ei saa hakea muutosta.

Jos kuitenkin asianosainen katsoo lain soveltamisen kannalta olevan tärkeätä saattaa lääninhallituksen ratkaisu korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi, olkoon hänellä oikeus pyytää korkeimmalta hallinto-oikeudelta lupaa muutoksen hakemiseen. Anomus, joka osoitetaan korkeimmalle hallinto-oikeudelle ja johon on liitettävä valituskirja sekä todistus päivästä, jolloin vaalilautakunta on lääninhallituksen päätöksen kuuluttanut, on annettava lääninhallitukselle viimeistään ennen kello kahtatoista neljäntenätoista päivänä päätöksen kuuluttamisesta lukien. Lääninhallitus lähettäköön anomuksen ynnä jäljennöksen päätöksestä ja asiakirjat heti mainitun ajan kuluttua korkeimmalle hallinto-oikeudelle.

Korkein hallinto-oikeus toimittaa asiasta antamansa päätöksen viipymättä lääninhallituksen välityksellä vaalilautakunnalle.

19 §.

Milloin asianomainen henkikirjoitusviranomainen katsoo, että henkilö oikeudettomasti on jätetty pois vaaliluettelosta tahi merkitty siihen äänioikeutta vailla olevaksi tai äänioikeutetuksi, on hänellä viran puolesta oikeus tehdä vaalilautakunnalle oikaisuvaatimus ja hakea muutosta vaatimuksen johdosta annettuun päätökseen 14, 17 ja 18 §:ssä säädettyssä järjestyksessä.

20 §.

Jollei vaatimusta vaaliluettelon muuttamisesta ole säädetyn ajan kuluessa vaalilautakunnalle annettu, merkitköön tämä luetteloon todistuksen siitä, että luettelo on lainvoimainen.

Siinä tapauksessa, että muutosta on vaadittu, tulee lautakunnan, sitten kun vaatimus on ratkaistu lainvoimaisella päätöksellä, merkitä vaaliluetteloon siitä mahdollisesti johtuvat oikaisut ja sen ohessa jokaisen oikaisun kohdalla mainita päätös, johon oikaisu perustuu, minkä jälkeen luetteloon on kirjoitettava todistus, että se siten oikaistuna on lainvoimainen.

Lainvoimaista vaaliluetteloa on vaaleissa muuttamattomana noudatettava.

21 §.

Jos tasavallan presidentin määräyksestä on toimitettava uudet vaalit samana vuonna, jona jo ovat olleet kansanedustajain tai tasavallan presidentin valitsijamiesten vaalit, on uusissa vaaleissa noudatettava jo toimitetuissa vaaleissa käytettyä vaaliluetteloa muuttamattomana.

Milloin uudet vaalit on toimitettava sellaisena vuonna, jona kansanedustajain tai tasavallan presidentin valitsijamiesten vaaleja ei ole ollut, on vaaliluettelon laatimiseen ryhdyttävä heti, kun tieto on saatu siitä, että uudet vaalit toimitetaan. Vaaliluettelon pohjana on käytettävä henkikirjoittajalta viimeksi saatua luetteloa taikka, jos tämän perusteella jo on laadittu vaaliluettelo, viimeistä vaaliluetteloa, ynnä tarpeellisia lisäluettoja. Vaaliluettelo on niin tarkastettava, kuin 12 §:ssä on sanottu, sekä heti sen jälkeen seitsemän päivän kuluessa asianomaisen valvonnan alaisena pidettävä nähtävänä kaupungissa ja kauppalassa kunnan alueella, tarvittaessa useammassa paikassa äänestysalueittain, sekä maalaiskunnassa jokaisella äänestysalueella. Paikoista, joissa vaaliluettelot ovat nähtävänä, on kuulutuksella annettava tieto sillä tavalla, kuin 13 §:ssä mainitaan.

Vaatimus vaaliluettelon oikaisemisesta on 14 §:n 1 momentissa mainitussa tapauksessa ja siinä mainitulla tavalla esitettävä vaalilautakunnalle tai sen puheenjohtajalle viimeistään siinä vaalilautakunnan kokouksessa, joka pidetään 10. päivänä edellä 2 momentissa mainitun ajan kuluttua.

Vaatimus henkilön poistamisesta vaaliluettelosta on esitettävä kirjallisesti vaalilautakunnalle tai sen puheenjohtajalle viimeistään 3. päivänä edellä 2 momentissa mainitun ajan kuluttua. Vaalilautakunnan puheenjohtaja ilmoittakoon sille, jonka poistamista vaaliluettelosta on vaadittu, oikaisuvaatimuksesta tiedoksiannolla, joka seuraavana päivänä on annettava postin kuljetettavaksi, tai muuten sillä tavalla, kuin 15 §:ssä mainitaan, ja kehoittakoon häntä neljän päivän kuluessa samasta päivästä lukien antamaan kirjallisen selityksensä vaatimuksen johdosta uhalla, että jollei selitystä anneta, asia ratkaistaan siitä huolimatta.

Vaaliluettelon oikaisuvaatimukset käsitellään ja ratkaistaan vaalilautakunnan 10. päivänä 2 momentissa mainitun ajan kuluttua pidettävässä kokouksessa, joka alkaa kello yhdeksäntoista. Sen jälkeen menetellään asiassa, niinkuin 16 §:ssä on säädetty. Vaalilautakunnan asiassa antama päätös on lopullinen, kuitenkin niin, että milloin oikaisuvaatimus hylätään tai jätetään tutkittavaksi ottamatta tai koskee henkilön poistamista vaaliluettelosta, päätös on joutuisasti alistettava lääninhallituksen tutkittavaksi.

Lääninhallituksen päätöksestä on voimassa, mitä 17 §:n 2 ja 3 momentissa ja 18 §:ssä säädetään.

22 §.

Seuraavana vuonna sen jälkeen, kun 21 §:ssä mainitut uudet vaalit on toimitettu, tulee henkikirjoittajan tammikuun kuluessa laatia ja vaalilautakunnalle lähettää 11 §:ssä mainitut luettelot ja lisäluettelot.

23 §.

Vaalilautakunnan on äänioikeutetun tai hänen laillisesti valtuuttamansa asiamiehen ennen ensimmäistä vaalipäivää tekemästä pyynnöstä annettava äänioikeutetulle, jonka osalta vaaliluettelo on lainvoimainen, järjestysnumerolla varustettu, värillistä paperia oleva ote, josta selviää, että hänen nimensä on vaaliluettelossa. Otteen yhteyteen on painettava siitä helposti irroitettava äänestyslippu, jonka kääntöpuolella on vaalipiirin nimi siten, että se äänestyslippua taitettaessa jää taittamattomaksi. Ote on annettava maksutta.

Vaaliluettelon otteen allekirjoittakoon vaalilautakunnan puheenjohtaja tai hänen esty-

neenä ollessaan varapuheenjohtaja sekä kaupungissa maistraatin ja kauppalassa järjestöoikeuden määräämä henkilö.

Joka haluaa saada vaaliluettelon otteen postitse, lähettäköön sitä koskevan, allekirjoittamansa pyynnön vaalilautakunnalle maksetussa kirjeessä ja ilmoittakoon siinä selvästi täydellisen nimensä, ammattinsa tai toimensa, syntymäaikansa, postiosoitteensa ja henkikirjoituspaikkansa sinä vuonna, minkä henkikirjoitukseen vaaliluettelo pohjautuu, jolloin kunnan nimen lisäksi myös on ilmoitettava kadun nimi ja asuintalon numero tai kylä ja tilan nimi tai numero. Vaalilautakunnan on, mikäli se voi tapahtua ennen ensimmäistä vaalipäivää, lähetettävä äänioikeutetulle pyydetty ote lunastuksetta kirjattuna lähetyksenä tai annettava hänelle postitse tieto, minkä vuoksi pyydettyä otetta ei voida lähettää. Ulkomaalla olevalle äänioikeutetulle pyydetty ote lähetetään niin ikään lunastuksetta postitse kirjattuna lähetyksenä hänen laillisesti valtuuttamalleen kotimaassa olevalle asiamiehelle tämän ilmoittamalla osoitteella.

Pyyntö vaaliluettelon otteen postitse lähettämisestä voidaan myös osoittaa sen maalaiskunnan kunnanhallitukselle, minkä äänestysalueen vaaliluettelosta otetta pyydetään. Kunnanhallituksen on toimitettava pyyntö viipymättä edelleen vaalilautakunnalle.

Vaaliluetteloon on äänioikeutetun nimen kohdalle merkittävä annettun otteen numero. Vaaliluettelon otteen antamisessa käytettävän lomakkeen vahvistaa oikeusministeriö, joka myös huolehtii niiden toimittamisesta vaalilautakunnille.

3 luku.

Valitsijayhdistykset ja vaaliliitot.

24 §.

Jos vähintään kolmekymmentä saman vaalipiirin äänioikeutettua allekirjoittamallaan asiakirjalla on määrättyjä edustajainvaaleja varten perustanut valitsijayhdistyksen ja asiakirjassa maininnut sen henkilön, jonka valitsemisesta he ovat sopineet, olkoon sellaisella valitsijayhdistyksellä oikeus vaalipiirin keskuslautakunnalta pyytää yhdistyksen ehdokaslistan julkaisemista ja sen ottamista vaalipiirin ehdokaslistojen yhdistelmään.

Sama henkilö älköön allekirjoittako useampaa kuin yhden 1 momentissa tarkoitettun

asiakirjan. Muussa tapauksessa poistakoon keskuslautakunta hänen allekirjoituksensa mitättömänä kaikista asiakirjoista.

Ehdokas älköön olko valitsijayhdistyksensä jäsenenä.

25 §.

Asiakirja, jolla valitsijayhdistys perustetaan, on päivättävä, ja siinä on mainittava yhdistyksen kotipaikka ja annettava valtuutus yhdelle yhdistyksen jäsenistä olla sen asiamiehenä ja toiselle jäsenelle olla tämän varamiehenä. Yhdistyksen ehdokaslistassa on selvästi mainittava sen henkilön nimi, jota edustajaksi ehdotetaan, hänen ammattinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa. Siinä saa 27, 28 ja 37 §:ssä mainittujen tapausten varalta olla nimettynä yksi varaehdokas.

Ehdokaslistassa ei saa olla muita merkin-
töjä, paitsi jos ne ovat välttämättömiä ehdokkaan henkilöllisyyden täsmentämiseksi.

26 §.

Hakemus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan julkaisemisesta on asiamiehen itsensä tai hänen valtuutettunsa annettava keskuslautakunnalle viimeistään 40. päivänä ennen vaalipäivää. Jos hakemus on annettu postissa kuljetettavaksi niin aikaisin, että sen olisi viimeistään sanottuna määräpäivänä pitänyt saapua keskuslautakunnalle, älköön ehdokaslistaa hakemuksen myöhästymisen vuoksi jätettävä ehdokaslistojen yhdistelmään ottamatta, mikäli hakemus voidaan tutkia 37 §:ssä mainitussa keskuslautakunnan kokouksessa.

Hakemukseen on liitettävä sekä se asiakirja, jolla valitsijayhdistys on perustettu, että erikseen kirjoitettu ehdokaslista. Hakemuksessa asiamiehen on vakuutettava, että ne henkilöt, joiden nimet ovat allekirjoituksina sanotussa asiakirjassa, ovat sen omakätisesti allekirjoittaneet ja ovat äänioikeutettuja, niin myös että edustajaksi ehdotettu henkilö on suostuvainen vastaanottamaan edustajan toimen.

Hakemukseen pitää olla merkittynä julkisen notaarin, henkikirjoittajan, nimismiehen tai kunnallishallituksen puheenjohtajan, todistajan läsnä ollessa, antama todistus siitä, että asiamies omakätisesti on allekirjoittanut hakemuksen. Todistus on annettava maksutta.

Asiamiestä, joka tahallisesti taikka huolimattomuudesta on todistanut sellaista, mikä ei ole totta, tahi muutoin on menetellyt tehtävässään virheellisesti, rangaistakoon niinkuin virkamiestä virkarikoksesta.

27 §.

Milloin valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan otettu henkilö kuolee, tulee asiamiehen pyyhkiä hänen nimensä pois ehdokaslistasta. Jos ehdokaslistassa mainitaan myös varaehdokas, pankoon asiamies hänet ehdokkaaksi.

28 §.

Jos valitsijayhdistys sen johdosta, että yhdistyksen ehdokas tai varaehdokas on myös toisen valitsijayhdistyksen ehdokaslistassa, tahtoo pyyhkiä pois hänen nimensä listasta ja panna toisen hänen sijaansa taikka poistaa ehdokaslistan, olkoon yhdistyksellä siihen oikeus.

Ellei siinä asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, asiamiestä ole nimenomaan valtuutettu päättämään sellaisesta toimenpiteestä, voidaan se suorittaa ainoastaan sellaisen päivätyn kirjallisen julkilausuman nojalla, jonka on allekirjoittanut vähintään puolet ensiksi mainitun asiakirjan allekirjoittajista.

29 §.

Ilmoitus valitsijayhdistyksen ehdokaslistan muuttamisesta tai poistamisesta asiamiehen on tehtävä kirjallisesti vaalipiirin keskuslautakunnalle viimeistään 25. päivänä ennen vaalipäivää, ja on se oleva niin todistettu, kuin 26 §:n 3 momentissa on sanottu.

Jos asiamiestä ei ole nimenomaan valtuutettu päättämään sellaisesta toimenpiteestä, on ilmoitukseen liitettävä sellainen julkilausuma, kuin 28 §:n 2 momentissa on sanottu, ja on siinä oleva asiamiehen vakuutus, että allekirjoitukset ovat omakätisiä.

30 §.

Kahdella tai useammalla valitsijayhdistyksellä olkoon samassa vaalipiirissä oikeus yhtyä vaaliliitoksi.

Sellainen yhtyminen tapahtuu siten, että kukin yhdistys antaa julkilausuman vaaliliiton perustamisesta 26 §:ssä mainitun asiakirjan liitteenä.

Älköön minkään vaaliliiton ehdokkaita olko useampia, kuin vaalipiiri saa valita edustajia.

31 §.

Vaaliliiton perustamista koskevassa julkilausumassa ilmoitettakoon se tunnus, joka vaaliliittoon yhtymistä varten on liitolle hyväksytty, ja annettakoon siinä valtuutus vähintään yhdelle liittoon kuuluvan valitsijayhdistyksen asiamiehelle toimia liiton asiamiehenä ja toiselle olla varamiehenä. Julkilausumassa voidaan myös ehdottaa vaaliliiton ehdokaslistojen lopulliseen yhdistelmään otettavaksi vaaliliiton yhteinen nimitys, josta keskuslautakunta päättää.

Julkilausuma on päivättävä sekä valitsijayhdistyksen ja vaaliliiton asiamiehen allekirjoitettava ja nimikirjoitukset sillä tavalla todistettava, kuin 26 §:n 3 momentissa on säädetty.

Valitsijayhdistyksen perustamisasiakirja ja 26 §:ssä mainittu hakemus samoin kuin 1 momentissa mainittu julkilausuma on laadittava oikeusministeriön vahvistaman kaavan mukaisesti.

32 §.

Valitsijayhdistys, joka jo kuuluu vaaliliittoon, älköön yhtykö toiseen vaaliliittoon.

Eri vaaliliitot älkööt myöskään tehkö liittoa keskenänsä.

33 §.

Vaaliliittoon yhtyneen valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan voidaan 29 §:ssä säädetyn määräpäivän jälkeen tehdä ainoastaan sellainen muutos, kuin 27 ja 28 §:ssä on sanottu.

4 luku.

Keskuslautakunnan valmistaval toimenpiteet vaaleja varten.

34 §.

Keskuslautakunta kokoontuu ensi kerran puheenjohtajan kutsusta viimeistään 50 päivää ennen edustajainvaaleja valitsemaan sihteerin ja päättämään julkisesta kuulutuksesta, jossa on mainittava, kenelle, minä päivinä ja tunteina sekä missä paikassa vaaleja koskevat asiakirjat on annettava, sekä sen jälkeen 39., 36., 28. ja 24. päivänä ennen edustajainvaaleja, edustajainvaalien jälkeisenä päivänä ja 15. päivänä vaalien jälkeen sekä muulloinkin, milloin asiain käsittely sitä vaatii.

Keskuslautakunnan kuulutus on viipymättä julkaistava ja tiedoksipantava keskuslautakunnan kokoushuoneen ovelle.

35 §.

Keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 39. päivänä ennen edustajainvaaleja, esitellään ja valmistavasti tarkastetaan ne hakemukset, jotka ovat saapuneet valitsijayhdistyksiltä, sekä ryhdytään ehkä tarpeellisten selvitysten hankkimiseen.

Hakemukset varustetaan juoksevilla järjestysnumerolla, joka merkitään myös hakemuksen mukana olevaan ehdokaslistaan.

Valitsijayhdistysten kesken tehtyjen vaali-liittojen keskinäinen järjestys laadittavaa ehdokaslistojen yhdistelmää varten määrätään arvalla.

36 §.

Kokouksessa, joka pidetään 36. päivänä ennen edustajainvaaleja, esitellään uudelleen valitsijayhdistyksiltä saapuneet hakemukset sekä niiden johdosta ehkä hankitut lisäselvitykset.

Jos havaitaan, ettei hakemus ole asianmukaisesti tehty tai ettei valitsijayhdistys taikka vaaliliitto ole laillisesti perustettu tai että valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan on otettu henkilö, joka ei ole vaalikelpoinen, antakoon keskuslautakunta asianomaisen valitsijayhdistyksen ja liiton asiamiehille siitä tiedon ilmoittamalla muistutuksen syyn.

37 §.

Milloin 36 §:n 2 momentissa mainitun muistutuksen synnä on ollut, ettei hakemus ole ollut asianmukaisesti tehty tai ettei valitsijayhdistys taikka vaaliliitto ole laillisesti perustettu, on valitsijayhdistyksen asiamiehellä ja liiton osalta tämän asiamiehellä oikeus seitsemän päivän kuluessa oikaista ne kohdat, joita vastaan muistutuksia on tehty. Saman ajan kuluessa asiamiehellä on oikeus tehdä ehdokkaan nimeä, ammattia tai tointa taikka kotipaikkaa koskevia tarkistuksia. Oikaisua ei kuitenkaan saa valitsijayhdistykseen nähden tehdä siinä tapauksessa, että asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, ei ole allekirjoittajina riittävää määrää äänioikeutettuja tai että hakemusta ei ole jätetty määräaikana taikka että sen perille toimittamisessa muutoin ei ole noudatettu laissa eikä keskuslautakunnan 34 §:n nojalla julkaisemassa kuulutuksessa määrättyä järjestystä. Jos synnä on ollut, että valitsijayhdistyksen ehdokaslistaan on otettu sellaisen henkilön nimi, joka ei ole vaalikelpoinen, on asiamiehellä oikeus saman

ajan kuluessa poistaa listalta tämän henkilön nimi ja, jos ehdokaslistassa mainitaan myös varaehdokas, panna tämä, mikäli hän on vaalikelpoinen, ehdokkaaksi poistetun tilalle.

Kun 1 momentissa mainitussa tapauksessa ja siinä säädetyn ajan kuluessa on tehty siinä tarkoitettut oikaisut ja tarkistukset, tai valitsijayhdistyksen asiamies on poistanut ehdokaslistasta henkilön nimen, joka ei ole vaalikelpoinen, ja pannut varaehdokkaan ehdokkaaksi hänen tilalleen, esiteltäköön ja tarkastettakoon nämä hakemukset ja ehdokaslistat keskuslautakunnan kokouksessa, joka pidetään 28. päivänä ennen edustajainvaaleja. Samassa kokouksessa otetaan tutkittaviksi ne hakemukset, jotka ilman hakijan syytä ovat saapuneet myöhästyneinä perille.

38 §.

Tämän jälkeen keskuslautakunta merkitsee hyväksytyt ehdokaslistat uusilla juoksevilla järjestysnumeroilla siten, että 35 §:n 3 momentissa säädetyn arpomisen mukaan järjestyksessä ensimmäiseksi tulleeeseen vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat merkitään entisessä numerojärjestyksessään ensimmäisillä numeroilla, alkaen numerosta 2, järjestyksessään toisen vaaliliiton listat samalla tavalla seuraavilla järjestysnumeroilla ja niin edelleen sekä yksinäiset ehdokaslistat viimeisillä järjestysnumeroilla.

Kaikki ehdokaslistat, kukin järjestysnumeroineen, painettakoon viipymättä yhdessä samalle puolelle lehteä, järjestettyinä siten, että samaan vaaliliittoon kuuluvat ehdokaslistat yhdistetään yhteisen nimityksen alle numerojärjestyksessä ylhäältä alaspäin tai, jos ehdokaslistat on lukumääränsä vuoksi järjestettävä kahdelle tai useammalle vierekkäiselle palstalle, riveittäin vasemmalta oikealle, ja erotetaan muista listoista siten, että selvästi ilmenee, mitkä ehdokaslistat kuuluvat kuhunkin vaaliliittoon. Jollei keskuslautakunta hyväksy nimitystä, joka vaaliliittoa tehtäessä sille on ehdotettu, taikka jollei ehdotusta siitä ole tehty, määrätköön lautakunta nimityksen, joka ilmaisee vain vaaliliiton järjestyksen yhdistelmässä.

Kun edellä määrätty monistelu on tehty, on tämä ehdokaslistojen alustava yhdistelmä viipymättä lähetettävä kaikille vaalipiirin valitsijayhdistysten asiamiehille.

39 §.

Valitsijayhdistyksellä, jonka ilmoitusta vaaliliittoon yhtymisestä ei ole hyväksytty, olkoon oikeus vaalipiirin keskuslautakunnalta pyytää ehdokaslistansa poistamista ehdokaslistojen yhdistelmästä. Tätä koskeva ilmoitus on joko asiamiehen itsensä tai hänen valtuutettunsa kirjallisesti tehtävä keskuslautakunnalle viimeistään 25. päivänä ennen edustajainvaaleja. Jos siinä asiakirjassa, jolla yhdistys on perustettu, asiamiestä ei ole nimenomaan valtuutettu päättämään tästä toimenpiteestä, on ilmoitukseen liitettävä sellainen julkilausuma, kuin 28 §:n 2 momentissa on sanottu, ja on siinä myös oleva asiamiehen vakuutus, että allekirjoitukset ovat omakätisiä.

40 §.

Siinä kokouksessa, joka alkaa 24. päivänä ennen vaaleja, esitellään ja tarkastetaan saapuneet ilmoitukset, jotka koskevat ehdokaslistoihin taikka vaaliliittoihin 27, 28 ja 39 §:n nojalla tehtyjä muutoksia.

Ellei ilmoitusta voida hyväksyä, menetellään, niinkuin 36 §:n 2 momentissa on säädetty.

Hyväksyttyjen ilmoitusten perusteella on alustava yhdistelmä asianmukaisesti oikaistava, minkä jälkeen tämä ehdokaslistojen lopullinen yhdistelmä, jossa, paitsi jäljempänä tämän lain 60 §:ssä mainitussa tapauksessa, enää ei saa mainita varaehdokasta, monistettakoon heti painattamalla.

41 §.

Keskuslautakunnan tulee toimittaa vaalipiirin kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle riittävä määrä ehdokaslistojen lopullista yhdistelmää ja lähettää se kaikille vaalipiirin valitsijayhdistyksille, kunnallishallituksille, maistraateille ja järjestysosastoille sekä muutoin pitää se yleisön saatavana. Yhdistelmää lähetettäköön sen lisäksi muiden vaalipiirien keskuslautakunnille kunkin keskuslautakunnan toimesta jaettavaksi vaalipiirin äänestysalueiden vaalilautakunnille.

Vaalilautakunnille toimitettakoon myös vaalileimasin tarpeineen. Vaalileiman, jonka oikeusministeriö vahvistaa, tulee olla samanlainen vaalipiirin kaikissa äänestysalueissa.

42 §.

Keskuslautakunta painattakoon äänestyslippuja koko vaalipiiriä varten ja lähettä-

köön kunkin äänestysalueen vaalilautakunnalle tarpeellisen määrän niitä päällyksessä, joka on suljettava vaalipiirin sinetillä ja johon on merkittävä tieto äänestyslippujen luvusta.

Äänestyslippu on oleva vakiokokoa 148 X 210 mm, ja siinä on oleva sisäpuolella otsake, jossa mainitaan, missä vaaleissa ja missä vaalipiirissä sitä on käytettävä, sekä lisäksi viivalla merkitty ympyrä, joka on halkaisijaltaan 90 mm ja joka lippua kokoon taitettaessa jää taittamattomaksi. Keskellä ympyrää on oleva selvästi havaittava merkintä: N:o sen ehdokaslistan numeron merkittämistä varten, jonka ehdokkaan hyväksi äänestäjä tahtoo antaa äänensä. Lisäksi pitää siinä olla varattuna erityinen kohta äänestäjää varten, joka ei hyväksy mitään lopulliseen yhdistelmään otettua ehdokaslistaa.

Äänestyslippuihin käytettävä paperi on oleva valkeata ja laadultaan sellaista, ettei se vaaranna vaalisalaisuuden säilymistä, ja tulee niiden olla niin tehtyjä, että selvästi näkyy, miten ne on kokoon taitettava, eikä niissä saa olla mitään muuta, kuin mitä edellä on säädetty.

5 luku.

Vaalitoimitus.

43 §.

Heinäkuun ensimmäisenä sunnuntaina sinä vuonna, jona vaalikausi lähinnä edellisistä edustajainvaaleista lukien päättyy, alkaa kunkin äänestysalueen vaalitoimitus kello kaksitoista ja seuraavana päivänä kello yhdeksän sekä jatkuu kumpanakin päivänä yhtäjaksoisesti kello kahteenkymmeneen.

Jos tasavallan presidentti on määrännyt toimitettavaksi uudet vaalit, ryhdytään vaalitoimitukseen sen kalenterikuukauden ensimmäisenä sunnuntaina, joka alkaa lähinnä kuudenkymmenen päivän kuluttua siitä, kun määräys julkaistiin, sekä jatkuu toimitus siten, niinkuin 1 momentissa on sanottu..

44 §.

Vaalilautakunnan on ryhdyttävä kaikkiin vaalien toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin.

Vaalilautakunta pitääköön huolta siitä, että vaalisalaisuuden säilyminen on turvattu. Vaa-

lihuoneeseen on varattava riittävä määrä vaalisuojuksia, joissa on äänestysmerkinnän tekemistä varten kyniä ja kovapintainen, kiinteä levy.

Vaaliuurnan toimituttaa oikeusministeriö jokaiseen äänestysalueeseen valtion kustannuksella.

45 §.

Vaalilautakunnan on varattava riittävä tila vaalihuoneen viereen niitä äänestäjiä varten, jotka odottavat vuoroaan vaalihuoneeseen päästäkseen.

Kaikilla niillä äänestäjillä, jotka ovat ennen kello kahtakymmentä tulleet saapuville odottamaan äänestysvuoroaan, on oikeus äänestää, ennen kuin vaalitoimitus keskeytetään ensimmäisen vaalipäivän päättyessä tai lopetetaan. Vaalihuoneen vieressä oleva odotus-tila on suljettava ja eristettävä kello kaksikymmentä, sen jälkeen kuin siitä selvästi on ilmoitettu saapuville tullee äänestäjille.

46 §.

Vaalilautakunnan on pidettävä huolta, että vaalipiirin keskuslautakunnan julkaisema ehdokaslistojen lopullinen yhdistelmä on nähtävänä ja muutoinkin saatavana sekä vaalihuoneessa että viereisissä huoneissa ja etuhuoneissa. Erityisesti yhdistelmä on asetettava nähtäväksi sinne, missä äänestäjän tulee tehdä äänestysmerkintä äänestyslippuun.

Vaalilautakunnan on myös pidettävä huolta siitä, että muidenkin keskuslautakuntain julkaisemat ehdokaslistojen lopulliset yhdistelmät ovat nähtävänä ja muutoinkin saatavana vaalihuoneessa.

47 §.

Edustajainvaaleissa olkoon saapuvilla erityinen vaalilautakunnan ottama, käsivarsinauhalla varustettu vaaliavustaja, joka äänestäjän pyynnöstä avustaa häntä tarpeellisten merkintäin tekemisessä äänestyslippuun.

Jos äänestäjä haluaa käyttää jotakuta vaalilautakunnan jäsentä avustajanaan äänestysmerkinnän tekemisessä eikä se viivytä vaalitoimitusta, olkoon hänellä siihen oikeus. Jos äänestäjä on sokea, on hänellä oikeus käyttää äänestysmerkinnän tekemisessä apuna itse valitsemaansa henkilöä.

Se, jolla on oikeus avustaa äänestäjää, on velvollinen tunnollisesti täyttämään äänestä-

jän osoitukset sekä pitämään salassa vaalitoimituksessa saamansa tiedot. Jos hän tätä vastaan rikkoo, rangaistakoon niinkuin virkamiehistä virkarikoksesta.

48 §.

Vaalitoimituksen alkaessa lautakunnan puheenjohtaja näyttäköön läsnä olijoille, että vaaliurna on tyhjä, ja avatkoon sitten päällyksen, jossa lautakunnalle lähetetyt äänestysliput ovat.

49 §.

Älköön vaalihuoneistossa taikka sen vieressä pidettävä puheita, julkipantako tai jaettako painettuja tai kirjoitettuja kehoituksia, älköönkä millään tavoin vaikutettako tai yritettävä vaikuttaa äänestäjien vaalivapauteen.

Saapuvilla olevien on noudatettava niitä määräyksiä, joita vaalilautakunta harkitsee tarpeelliseksi antaa järjestyksen ylläpitämiseksi ja vaalitoimituksen häiriöttömän kulun turvaamiseksi.

50 §.

Äänestäjä käyttää äänioikeuttansa siinä äänestysalueessa, minkä vaaliluetteloon hänet on merkitty. Äänestäjä, joka haluaa äänioikeuttansa käyttää, ilmoittautukoon vaalilautakunnalle saadakseen äänestyslipun.

Vaalilautakunta huolehtikoon tarkoin siitä, ettei äänestäjä saa äänestyslippua, ennen kuin on todettu, että hänet on merkitty äänioikeutetuksi vaaliluetteloon.

Muussa kuin omassa äänestysalueessaan äänestäjän sallittakoon äänestää, jos hän antaa sitä tarkoitusta varten saamansa otteen äänestysalueensa vaaliluettelosta. Jos ote on annettu toisesta vaalipiiristä, vaalilautakunnan on irroitettava äänestyslippu vaaliluettelon otteesta ja annettava se äänestäjälle. Jos tarve vaatii, annettakoon äänestäjälle äsken mainitun tilalle uusi, vaalipiirissä käytettävä äänestyslippu, jonka kääntöpuolelle on kirjoitettava äänestäjän vaalipiirin nimi.

51 §.

Vaaleissa olkoon kullakin äänestäjällä oikeus äänestää joko sen vaalipiirin ehdokaslistojen lopullisessa yhdistelmässä olevaa ehdokaslistaa, jossa hänet on merkitty äänioikeutetuksi, taikka haluamaansa yhtä henkilöä.

52 §.

Jos äänestäjä tahtoo antaa äänensä jonkin ehdokaslistan hyväksi, joka on otettu hänen oman vaalipiirinsä ehdokaslistojen lopulliseen yhdistelmään, merkitkään sen numeron, joka ehdokaslistalla yhdistelmässä on, äänestyslipussa olevaan ympyrään niin selvästi, ettei epätietoisuutta voi syntyä siitä, mitä ehdokaslistaa hän tarkoittaa. Merkintä on tehtävä vaalisuojuksessa siten, että vaalisalaisuus säilyy.

Jollei äänestäjä hyväksy mitään oman vaalipiirinsä yhdistelmän ehdokaslistaa, kirjoitakoon äänestyslipussa sitä varten varattuun erityiseen kohtaan selvästi sen henkilön nimen, jota hän haluaa äänestää, sekä hänen ammattinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa.

53 §.

Äänestäjä, joka on tehnyt merkintänsä äänestyslippuun, antakoon äänestyslipun kokoon taitettuna vaalilautakunnalle leimattavaksi ja pankoon leimatun äänestyslipun vaaliurna.

Vaalilautakunnan on valvottava, että vaalitoimitus kunkin äänestäjän osalta tapahtuu, niinkuin tässä laissa on säädetty.

54 §.

Äänestäjän pantua äänestyslipun vaaliurna merkitäkään vaaliluetteloon taikka, jos äänestäjä äänestää muussa kuin omassa äänestysalueessaan, vaaliluettelon otteeseen ja 58 §:ssä mainittuun vaalipöytäkirjaan, että hän on käyttänyt äänioikeuttansa.

55 §.

Kun vaalitoimitus keskeytetään ensimmäisenä vaalipäivänä, on vaaliurna suljettava puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja vähintään yhden muun jäsenen sinetillä ja pantava varmaan talteen. Toimitusta jatkettaessa lautakunnan on ennen sinettien poistamista tarkastettava, että ne ovat eheät.

56 §.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan julistettua vaalitoimituksen päättyneeksi otetaan annetut äänestysliput viipymättä vaaliurnasta ja lasketaan niiden lukumäärä. Samaten lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon ja pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttaan.

Jos äänestyslipuissa on sellaisia, joiden kääntöpuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, on nämä avaamatta heti muista erotettava.

Muut äänestysliput avataan ja tarkastetaan. Ne äänestysliput, joista puuttuu leima tai jotka 88 §:n mukaan muutoin on katsottava mitättömiksi, erotetaan eri ryhmäksi. Jäljellä olevat liput järjestetään siten, että eri ryhmään pannaan kunkin ehdokaslistan hyväksi annetut liput sekä ne liput, joihin äänestäjä 52 §:n 2 momentin mukaan on itse kirjoittanut ehdokkaansa nimen. Kussakin ryhmässä olevien äänestyslippujen lukumäärä lasketaan.

Sen jälkeen pannaan ne äänestysliput, joiden kääntöpuolelle on merkitty toisen vaalipiirin nimi, kestävään päällykseen, jonka puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään yksi muu jäsen sinetillään huolellisesti sulkevat, ja päällykseen merkitään asianomaisen vaalipiirin keskuslautakunnan osoite, lähetyksen sisällys sekä lähettäjä.

Muutkin äänestysliput, ryhmitettyinä siten, kuin edellä on sanottu, pannaan kestävään päällykseen, joka 4 momentissa mainitulla tavalla suljetaan ja johon kirjoitetaan vaalipiirin keskuslautakunnan osoite sekä merkintä lähetyksen sisällyksestä ja lähettäjästä.

Äänestyslippuja laskiessaan ja järjestäessään sekä antaessaan tietoja vaalin tuloksesta vaalilautakunnan on tarkoin noudatettava oikeusministeriön antamia ohjeita.

Valitsijayhdistyksen tai vaaliliittojen asiamiehillä taikka vaaliliiton asiamiehen kutakin vaalilautakuntaa varten erikseen kirjallisesti valtuuttamalla henkilöllä on oikeus olla tässä tilaisuudessa saapuvilla.

57 §.

Äänestyslippujen järjestäminen ja laskeminen on viipymättä saatettava loppuun.

58 §.

Vaalitoimituksessa pitää vaalilautakunnan määräämä jäsen pöytäkirjaa, johon merkitään toimituspäivä, lautakunnan läsnä olleet jäsenet, lautakunnan määräämät ja sokeain käyttämät itsevalitsemansa vaaliavustajat, kelloilyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, ne henkilöt, jotka toisen äänestysalueen vaaliluettelon otteen nojalla ovat olleet äänestämässä ja ketkä näistä kuuluvat

toiseen vaalipiiriin, niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaaliluetteloon ja pöytäkirjaan tehtyjen merkintöjen mukaan ovat äänioikeuttaan käyttäneet, annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja niiden lukumäärä kussakin niistä eri ryhmistä, joihin liput 56 §:n mukaan on ryhmiteltävä, sekä aika, jolloin äänestysliput päälyksiin suljettiin, minkä ohessa siinä käytettyjen sinettien painoskuvat pannaan pöytäkirjaan. Vaalilautakunnalle annetut vaaliluettelon otteet on liitettävä pöytäkirjaan.

Pöytäkirjaan merkitään myös, onko äänestyslippuja laskettaessa joku ollut saapuvilla 56 §:n 7 momentin nojalla. Jos saapuvilla ollut henkilö on vaaliliiton asiamiehen siihen valtuuttama, on valtuutuksen osoittava asiakirja pöytäkirjaan liitettävä.

Pöytäkirjan laatimisesta antaa oikeusministeriö tarkemmat ohjeet ja vahvistaa pöytäkirjaa varten lomakkeet, jotka toimitetaan vaalilautakunnille.

Toimitus lopetetaan siten, että pöytäkirja julkiluetaan ja vaalilautakunnan puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja ja vähintään yksi muu jäsen pöytäkirjaan merkitsevät, että se on oikea, minkä jälkeen pöytäkirja liitteineen suljetaan eri päällykseen, johon kirjoitetaan vaalipiirin keskuslautakunnan osoite sekä merkintä päällyksen sisällyksestä ja lähettäjstä.

59 §.

Vaalilautakunnan puheenjohtajan tai varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen on yhdessä toimituksen päätyttyä viipymättä vietävä keskuslautakunnalle tai lähimpään postitoimistoon 56 ja 58 §:ssä mainitut, keskuslautakunnille osoitetut lähetykset.

60 §.

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä äänestäköön kukin äänestäjä edustajainvaaleissa yhtä ehdokasta edustajaksi ja yhtä ehdokasta valittavan edustajan varamieheksi. Muutoin on Ahvenanmaan maakunnan edustajainvaaleista soveltuvien kohdin voimassa, mitä tässä laissa säädetään. Valitsijayhdistyksen tulee keskuslautakunnalle antamassaan ehdokaslistassa mainita sekä edustajaehdokkaansa että tämän varamiehen nimi, ammatti tai toimi ja asuinpaikka, jotka myös on ehdokaslistojen lopullisessa yhdistelmässä mainittava.

6 luku.

Vaalitoimitus sairaaloissa.

61 §.

Valtion, kunnallisessa tai yksityisessä sairaalassa sekä kunnalliskodin sairassosiossa, jota alempana tässä luvussa kutsutaan sairaalaksi, ei kuitenkaan mielisairaalassa hoidettavana oleva, äänioikeutettu henkilö saa sairaalassa osallistua vaaleihin jäljempänä tässä luvussa säädetyllä tavalla.

62 §.

Vaalitoimitus sairaalassa tapahtuu vaalitoimikunnan edessä. Vaalitoimikuntaan yhtä tai useampia sairaaloita varten määrää hyvissä ajoin ennen vaaleja maalla kunnanvaltuusto, kaupungissa maistraatti ja kauppalassa järjestysoikeus puheenjohtajan, varapuheenjohtajan ja yhden muun jäsenen sekä kaksi varajäsentä.

63 §.

Vaalipiirien keskuslautakuntien tulee hyvissä ajoin ennen vaaleja lähettää kaikkien vaalipiirien ehdokaslistojen lopullisia yhdistelmiä sekä oman vaalipiirinsä äänestyslippuja ja vaalileimasin 62 §:ssä tarkoitetuille, vaalipiirissä olevien sairaaloiden vaalitoimikunnille oikeusministeriön ilmoittamien osoitteiden mukaan.

64 §.

Vaalit sairaalassa toimitetaan vaalipäivinä vaalitoimikunnan tarkemmin määrättävänä aikana, josta sairaalan eri osastoissa julkipantavin ilmoituksin ja muullakin sopivalla tavalla on tiedoitettava. Vaalipaikasta on tarkemmin sovittava sairaalan ylilääkärin tai johtajan kanssa. Vaalitoimitus voidaan järjestää myös eri sairaalaosastoissa ja potilasluoneissa tapahtuvaksi.

65 §.

Vaalitoimikunnan asiana on sen mukaan, kuin vaalilautakunnista on säädetty, ryhtyä kaikkiin vaalien toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin.

66 §.

Voidakseen käyttää äänioikeuttaan äänestäjän on vaalitoimikunnalle annettava asianomaiselta vaalilautakunnalta saamansa ote vaaliluettelosta.

67 §.

Vaalitoimituksessa pitää olla käytettävänä vaaliurna, sitä vastaava suljettu lipas tai sopiva kirjekuori, johon äänestäjä panee leimatun äänestyslippunsa.

68 §.

Vaalitoimituksessa sairaaloissa on käytettävä sen vaalipiirin leimasinta, minkä piirissä sairaala sijaitsee.

69 §.

Kun vaalitoimitus on päättynyt, otetaan äänestysliput vaaliurnasta tai muusta säilöstä ja lasketaan ne avaamatta. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaalipöytäkirjan mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttansa. Tämän jälkeen järjestetään äänestysliput vaalipiireittäin ja suljetaan kestävään päällykseen ja muut vaaliasiakirjat, käyttämättömät äänestysliput niihin luettuina, toiseen päällykseen, minkä jälkeen molemmat päällykset suljetaan sineiteillä ja varustetaan vaalitoimituksessa käytetyllä leimalla.

70 §.

Vaalitoimituksessa on pidettävä pöytäkirja, johon merkitään toimituspäivät, toimituspaikat, läsnä olleet vaalin toimittajat, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, ne henkilöt, jotka ovat äänioikeuttansa käyttäneet, annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja aika, jolloin äänestysliput sineiteillä päällykseen suljettiin, minkä ohessa vaalitoimituksessa käytettyjen sinettien painoskuvat on pöytäkirjaan painettava. Pöytäkirjan allekirjoittaa puheenjohtaja tai varapuheenjohtaja yhdessä vaalitoimikunnan jäsenen tai varajäsenen kanssa.

Vaaliotteet liitetään pöytäkirjaan.

71 §.

Vaalitoimikuntien on heti vaalitoimituksen päätyttyä lähetettävä vaaliasiakirjat vaalipiirinsä keskuslautakunnalle, jonka tulee viivytyksettä lähettää muille keskuslautakunnille niille kuuluvat äänestysliput niitä avaamatta.

72 §.

Vaalitoimituksesta sairaalassa on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

7 luku.

Vaalitoimitus ulkomailla.

73 §.

Suomen kansalainen voi ulkomailla sillä tavoin, kuin tässä laissa säädetään, osallistua edustajainvaaleihin Suomen lähetystöissä, niin myös niissä muissa edustustoissa, jotka asetuksessa määrätään, sekä suomalaisen laivan henkilökuntaan kuuluva henkilö ja sen matkustaja samassa laivassa ulkomailla.

74 §.

Lähetystössä, muussa edustustossa ja suomalaisessa laivassa tapahtuu vaalitoimitus vaalitoimitsijan edessä, jona on lähetystön tai edustuston päällikkö taikka hänen määräämänsä, virastossa palveleva viran tai toimen haltija sekä laivassa aluksen kapteeni tai perämies taikka muu kapteenin siihen määräämä, päällystään kuuluva henkilö.

Vaalitoimitus on suoritettava lähetystössä ja muussa edustustossa viraston päällikön sekä laivassa kapteenin kutsuman todistajan läsnä ollessa.

Vaalitoimitsijan ja kutsutun todistajan tulee olla Suomen kansalaisia.

75 §.

Keskuslautakuntien on hyvissä ajoin ennen vaaleja toimitettava tarpeellinen määrä vaalipiirinsä ehdokaslistojen lopullisia yhdistelmiä ja Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslautakunnan myös vaalipiirinsä äänestyslippuja ulkoasiainministeriölle sen toimesta jaettaviksi lähetystöille ja 73 §:ssä tarkoitetuille muille edustustoille. Samassa pykälässä tarkoitetun laivan kapteenin tulee ulkoasiainministeriöstä, lähetystöstä tai muusta Suomen ulkomailla olevasta edustustosta tilata tarpeellinen määrä ehdokaslistojen lopullisia yhdistelmiä ja Helsingin kaupungin vaalipiirin äänestyslippuja.

Äänestysliput on lähetettävä asianomaisille erikseen suljetussa päällyksessä, johon on merkittävä äänestyslippujen lukumäärä ja lähettäjä.

76 §.

Lähetystössä ja muussa edustustossa aloitetaan vaalitoimitus 13. päivänä ennen ensimmäistä vaalipäivää kotimaassa ja jatketaan sitä seuraavina päivinä sekä lopetetaan 3. päivänä ennen sanottua päivää. Vaalitoimitus tapahtuu jokaisena arkipäivänä viraston päällikön määräämänä ajankohtana.

Laivassa vaalitoimitus tapahtuu kahtena päivänä 1 momentissa mainittuna aikana laivan kapteenin määräämänä ajankohtana.

Vaaliajasta ja vaalipaikasta on vaalihuoneistoon julkipantavin ilmoituksin ja muullakin sopivalla tavalla tiedoitettava.

77 §.

Vaalitoimitsijan asiana on, sen mukaan kuin vaalilautakunnasta on säädetty, ryhtyä kaikkiin vaalin toimittamista varten tarpeellisiin toimenpiteisiin.

78 §.

Voidakseen käyttää äänioikeuttansa äänestäjän on vaalitoimitsijalle annettava asianomaiselta vaalilautakunnalta saamansa ote vaaliluettelosta. Lisäksi hänen on esitettävä vaalitoimitsijalle Suomen viranomaisen antama ulkomaanpassi tai muu hänen henkilöisyyttään osoittava selvitys.

79 §.

Jollei äänestäjä ulkomailla voi saada tietoonsa sen ehdokaslistan numeroa, jonka ehdokkaan hyväksi hän tahtoo antaa äänensä, kirjoittakoon ehdokkaansa nimen äänestyslippuunsa. Jos ehdokkaan nimi on äänestäjän vaalipiirin ehdokaslistojen lopulliseen yhdistelmään otetussa ehdokaslistassa, luettakoon annettu ääni tämän ehdokaslistan hyväksi.

80 §.

Jos äänestäjä käyttäessään äänioikeuttaan lähetystössä, muussa edustustossa tai laivassa tarvitsee vaaliluettelon otteen yhteydessä olleen äänestyslipun tilalle uuden äänestyslipun, annettakoon hänelle Helsingin kaupungin vaalipiirissä käytettävä äänestyslippu, jonka kääntöpuolelle on kirjoitettava äänestäjän vaalipiirin nimi. Jollei vaalitoimitsijalla ole käytettävänä Helsingin kaupungin vaalipiirin äänestyslippuja, annettakoon äänestäjälle äänestyslipuksi muu valkoinen paperi, jonka kääntöpuolelle niin ikään on tehtävä mainittu vaalipiiriä koskeva merkintä.

81 §.

Vaalitoimituksessa pitää olla käytettävänä vaaliuurna, sitä vastaava suljettava lipas tai sopiva kirjekuori.

Lähetystössä, muussa edustustossa ja laivassa äänestäjän on suljettava leimattu äänes-

tyslippunsa vaalitoimitsijan antamaan vaaliuoreen ja sen jälkeen pantava kuori, joka sekin on leimattava ja johon vaalitoimitsijan on merkittävä äänestäjän vaalipiirin nimi, 1 momentissa tarkoitettuun säilöön.

Vaalileimasimena käytettäkään lähetystössä ja muussa edustustossa viraston sekä laivassa sen leimasinta.

82 §.

Kun vaalitoimitus on päättynyt, otetaan 81 §:n 2 momentissa tarkoitettut vaalikuoret vaaliuurnasta tai muusta säilöstä ja lasketaan ne avaamatta. Samoin lasketaan niiden henkilöiden lukumäärä, jotka vaalipöytäkirjan mukaan ovat käyttäneet äänioikeuttansa. Tämän jälkeen järjestetään vaalikuoret vaalipiireittäin ja suljetaan kesävään päällykseen sekä muut vaaliasiakirjat, käyttämättömät äänestysliput, mutta ei ehdokaslistojen lopullisia yhdistelmiä, niihin luetuina, toiseen päällykseen, minkä jälkeen molemmat päällykset varustetaan vaalitoimituksessa käytetyllä leimalla.

83 §.

Vaalitoimituksessa on pidettävä pöytäkirjaa, johon merkitään toimituspäivät, toimituspaikat, läsnä olleet vaalin toimittajat, kellonlyömät, jolloin toimitus alkoi ja keskeytyi sekä äänestys julistettiin päättyneeksi, ne henkilöt, jotka ovat äänioikeuttansa käyttäneet, selvitys 78 §:ssä tarkoitetuista asiakirjoista, annettujen äänestyslippujen kokonaismäärä ja aika, jolloin vaalikuoret päällykseen suljettiin, minkä ohessa vaalitoimituksessa käytetyn leimasimen painoskuva on pöytäkirjaan painettava. Laivassa tapahtunut vaalitoimitusta koskevaan pöytäkirjaan on myös merkittävä 75 §:ssä mainittujen laivan kapteenin tilaamien asiakirjojen vastaanottaminen.

Vaaliotteet liitetään pöytäkirjaan. Pöytäkirjan allekirjoittavat vaalitoimitsija tai, jos heitä on useampia, yksi heistä ja joku kutuista todistajista.

84 §.

Lähetystöjen ja muiden edustustojen vaalitoimitsijain on lähetettävä vaaliasiakirjat nopeinta virkapostitietä tai kirjattuina lento-postitse ulkoasiainministeriölle toimitettaviksi Helsingin kaupungin vaalipiirin keskuslauta-

kunnalle, jonka viivytyksettä on lähetettävä muille keskuslautakunnille niille kuuluvat vaalikuoret avaamatta niitä.

Laivan vaalitoimitsijan on toimitettava vaaliasiakirjat Suomen lähetystölle tai muulle edustustolle siinä maassa, minkä satamassa laiva vaalitoimituksen päättyessä on tai, jos laiva silloin ei ole satamassa, minkä satamaan se ensiksi saapuu, lähetettäväksi edelleen ulkoasiainministeriölle 1 momentissa mainitussa tarkoituksessa.

Jollei 2 momentissa tarkoitettu maassa ole Suomen lähetystä eikä muuta edustustoa, lähettäköön vaalitoimitsija vaalikuoret erillisinä postilähetyksinä asianomaisille keskuslautakunnille sekä muut vaaliasiakirjat ulkoasiainministeriölle.

85 §.

Vaalitoimituksesta ulkomailla on muutoin soveltuvin osin voimassa, mitä tässä laissa säädetään.

Vaaliasiakirjain käsittelystä, sulkemisesta päällyksiin ja lähettämisestä kotimaahan oikeusministeriö voi tarvittaessa antaa tarkempia ohjeita.

86 §.

Jos vaalitoimitsija laiminlyö tässä laissa säädetyn velvollisuutensa, rangaistakoon häntä niinkuin virkamiestä virkarikoksesta.

8 luku.

Äänten laskeminen, vaalien tuloksen vahvistaminen ja valtakirjan antaminen.

87 §.

Äänestyksen tapahduttua on keskuslautakunnan vaalien jälkeisenä päivänä ryhdyttävä tarkastamaan saapuneita vaaliasiakirjoja ja vaalilautakuntien suorittamaa äänestyslippujen laskentaa sekä tällöin päätettävä, mitkä äänestysliput on hylättävä.

88 §.

Äänestyslippu on mitätön:

- 1) jos äänestyslipussa on merkitsemällä osoitettu useampia kuin yksi ehdokaslista;
- 2) jos ehdokaslistan numero on merkitty siten, ettei täysin selvästi ilmene, mitä ehdokaslistaa se tarkoittaa;
- 3) jos ehdokaslistan numero on kirjoitettu äänestyslipun kääntöpuolelle;

4) jos äänestyslippuun on kirjoitettu äänestäjän nimi tai erityinen tuntomerkki taikka siihen on tehty muunlainen asiaton merkintä;

5) jos äänestyslippuna on käytetty muuta kuin vaalilautakunnalta, vaalitoimikunnalta tai vaalitoimitsijalta saatua äänestyslippua; sekä

6) jos äänestyslippu on leimaamaton.

Jos muussa kuin Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä äänestäjä on äänestyslipussa erikoisehdokkaan äänestämistä varten varattuun kohtaan kirjoittanut useampia kuin yhden nimen, katsotaan hänen äänestäneen ainoastaan sitä henkilöä, jonka nimen hän on ensimmäiseksi kirjoittanut. Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä katsotaan hänen tällöin äänestäneen ensimmäiseksi nimeämänsä henkilöä edustajaksi ja, jollei hän ole nimenyt varamiestä, sitä henkilöä, jonka nimen hän on toiseksi kirjoittanut, edustajan varamieheksi.

89 §.

Eri äänestysalueissa saman ehdokaslistan hyväksi annetut äänet muodostavat yksinkertaisen ääniryhmän, jonka äänimäärä on äänestyslippujen luku.

Samoin pidetään ne äänestysliput, joilla 52 §:n 2 momentin mukaan on äänestetty samaa henkilöä, yhtenä yksinkertaisena ääniryhmänä.

Ne äänet, jotka äänestäjät ovat antaneet samaan vaaliliittoon kuuluvien ehdokaslistojen hyväksi, muodostavat yhdistetyn ääniryhmän, jonka äänimäärä on siihen kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien yhteenlaskettu äänimäärä.

Jos äänestäjän osoittamassa ehdokaslistassa oleva ehdokas ei ole vaalikelpoinen tai selvästi nimetty, on sellaisen ehdokkaan nimi katsottava mitättömäksi, mutta äänestäjän ääni tulkoon sen vaaliliiton hyväksi, johon ehdokaslista kuuluu.

90 §.

Samaan vaaliliittoon kuuluvien yksinkertaisten ääniryhmien ehdokkailla on etusija toistensa edellä vaaliliitossa saamiensa äänimäärien suuruuden mukaan.

Mainitussa järjestyksessä annetaan yhdistetyn ääniryhmän ehdokkaille vertausluvut siten, että ensimmäinen ehdokas saa vertauslukuun yhdistetyn ääniryhmän äänestys-

lippujen koko lukumäärän, toinen puolet siitä, kolmas kolmanneksen, neljäs neljänneksen, ja niin edespäin.

91 §.

Jos joku on yhteisenä ehdokkaana kahdessa tai useammassa ääniryhmässä, yksinkertaisessa taikka yhdistetyssä, olkoon hänen niissä saamiensa vertauslukujen yhteenlaskettu määrä hänen lopullisena vertauslukuinaan.

Älköön 1 momentissa mainitussa tapauksessa ehdokkaan lopullinen vertausluku olko suurempi sitä, joka hänelle olisi tullut, jos siinä tarkoitettujen ääniryhmien ehdokkaat olisi järjestetty sen suurimman vertausluvun mukaan, jonka kukin heistä on saanut puheena olevissa ryhmissä, ja ehdokkaille siten määrättyssä järjestyksessä olisi 90 §:n 2 momentin mukaan laskettu vertausluvut ryhmien yhteenlasketun äänimäärän perusteella.

92 §.

Äänestyksen tuloksen määräämiseksi menetellään seuraavalla tavalla:

1) Yksinäisten ääniryhmien ehdokkaiden nimet kirjoitetaan järjestykseen heidän saamiensa äänimäärien suuruuden mukaan, joka merkitään nimien kohdalle niiden vertauslukuina.

2) Yhdistetyn ääniryhmän ehdokkaiden nimet kirjoitetaan 90 §:n 2 momentin määräämään järjestykseen ja nimen kohdalle merkitään ehdokkaan vertausluku.

3) Jos samalla ehdokkaalla on vertausluvut kahdessa tai useammassa näin saadussa ryhmässä, niin hänet poistetaan niistä kaikista, ja hänen nimensä kirjoitetaan erikseen ja merkitään hänelle lopullinen vertausluku sen mukaan, kuin 91 §:ssä sanotaan.

4) Kaikkien ehdokkaiden nimet kirjoitetaan uudestaan heidän lopullisten vertauslukujensa suuruuden mukaiseen järjestykseen, ja kunkin ehdokkaan nimen kohdalle merkitään hänen lopullinen vertauslukunsa.

Edellä 1 momentin 4 kohdassa tarkoitusta ehdokkaiden lopullisesta nimisarjasta julistaa keskuslautakunta edustajiksi valituksi, nimisarjan alusta alkaen, niin monta ehdokasta, kuin vaalipiirissä on edustajia valittava.

93 §.

Jos joku on 92 §:n 2 momentin mukaan tullut valituksi kahdessa tai useammassa vaalipiirissä, on hän oleva sen vaalipiirin edustaja, jossa hänellä on suurin vertausluku. Hänen paikkansa muissa vaalipiireissä täyttää kussakin se ehdokas, joka siinä vaalipiirissä olisi 94 §:n mukaan ollut hänen varamiehensä.

94 §.

Kansanedustajan varamies määrätään, paitsi Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä, siten, että varamieheksi tulee ensimmäinen valitsematta jäänyt ehdokas sen yhdistetyn ääniryhmän nimisarjasta, johon valitun ääniryhmä kuului.

Jollei ääniryhmälle muuten saada varamiestä, tulee varamieheksi se valitsematta jäänyt ehdokas, jonka nimi on ensimmäisenä 92 §:n 2 momentissa tarkoitettussa nimisarjassa ja jota ei ole jossakin toisessa vaalipiirissä valittu edustajaksi.

Jos varamies tulee edustajaksi tai muutoin poistuu, tulee keskuslautakunnan määrätä edustajalle uusi varamies, noudattaen 1 ja 2 momentissa säädettyjä perusteita.

Ahvenanmaan maakunnan vaalipiirissä tulee, jos edustajaksi valittu kieltäytyy tointa vastaanottamasta taikka jos valitun sija muutoin tulee avoimeksi, 60 §:n mukaan valittu varamies hänen tilalleen. Jos varamieskin on estynyt edustajantointa hoitamasta, on viipymättä toimitettava uudet edustajanvaalit. Lääninhallitus määrätköön vaalien ajan ja kuuluttakoon sen.

95 §.

Jos äänimäärät tai vertausluvut ovat yhtä suuret, ratkaistaan niiden keskinäinen järjestyksessä arpomalla.

96 §.

Keskuslautakunta vahvistakoon vaalien tuloksen 15. päivänä toisen vaalipäivän jälkeen pitämässään kokouksessa, joka alkaa kello yhdeksäntoista. Keskuslautakunnan on samana päivänä julkaistava vaalien tulos tiedoksipanolle lautakunnan etuhuoneessa ja ilmoitettava tiedoksipanossaan myös, kuka on kunkin valitun varamies, sekä annettava viipymättä kullekin valitulle valtakirja.

Jos joku niistä, jotka on julistettu valituiksi, ei ole ollut ilmoitetulla ja julkaistulla

listalla, pitää kuitenkin keskuslautakunnan, ennen kuin valtakirja hänelle annetaan, tiedustella häneltä, suostuuko hän vastaanottamaan kansanedustajan toimen.

Jos ehdokas kieltäytyy taikka ei viiden päivän kuluessa tiedon saamisesta lukien keskuslautakunnalle ilmoita suostumustaan, täytetään avoin paikka, niinkuin 94 §:ssä on säädetty.

97 §.

Edustajan valtakirjan pitää olla näin kuuluva:

„Kansanedustajain vaaleissa, jotka .. päivänäkuuta toimitettiin vaalipiirissä, on N. N., asuva, valittu olemaan edustajana valtiopäivillä tästä päivästä alkaen, kunnes tämänjälkeiset edustajainvaalit on toimitettu.

Tämä todistus olkoon edustajan valtakirjana.” Paikka ja aika.

Jos edustajansija on joutunut avoimeksi, antaa keskuslautakunta valtakirjan sille, joka 94 §:n mukaan on tuleva poisjoutuneen tilalle. Tässä tapauksessa pitää valtakirjan olla näin kuuluva:

„Sitten kun .. päivänäkuuta vaalipiirissä toimitetuissa kansanedustajain vaaleissa N. N. oli valittu olemaan edustajana valtiopäivillä .. päivästäkuuta alkaen, kunnes senjälkeiset edustajainvaalit toimitettaisiin, mutta edustajansija hänen jälkeensä on tullut avoimeksi, on kansanedustajain vaaleista annetun lain mukaan N. N., asuva, valittu hänen sijaansa eduskunnan jäseneksi.

Tämä todistus olkoon edustajan valtakirjana.” Paikka ja aika.

98 §.

Kaikki äänestysliput sekä kappale vaalipiirin ehdokaslistojen lopullista yhdistelmää on tämän jälkeen pantava päällykseen, joka suljetaan keskuslautakunnan ja sen puheenjohtajan sineteillä, sekä säilytettävä, kunnes lähinnä seuraavat vaalit on toimitettu.

Kaikki laskelmat on yhdistettävä keskuslautakunnan ja puheenjohtajan sinettisiteellä sekä säilytettävä pöytäkirjan liitteenä.

99 §.

Kun toimitus keskeytetään, on kaikki äänestysliput ja laskelmat niin säilytettävä, ettei kukaan saa niitä käsiinsä.

100 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa tehdään pöytäkirja, johon merkitään kokouksen päivät, kellonloma, jolloin kokous alkoi, keskeytyi ja päättyi, läsnä olevat jäsenet sekä päätökset. Päätöksen sisällys voidaan ilmoittaa viittaamalla kirjeeseen tai muuhun toimituskirjaan.

Erikseen on pöytäkirjaan otettava mitättömien äänestyslippujen lukumäärä kussakin äänestysalueessa.

Pöytäkirjan allekirjoittaa sihteeri ja todistaa oikeaksi puheenjohtaja.

101 §.

Kun vaalien tulos on vahvistettu, on pöytäkirjassa mainittava sekä valitut henkilöt, että ne, jotka, edustajansijan joutuessa avoimeksi, varamiehinä tulevat valittujen tilalle.

Kukin valittu merkitään pöytäkirjaan ilmoittamalla hänen nimensä, ammattinsa tai toimensa ja asuinpaikkansa sekä hänen saamansa äänimäärä ja vertausluku.

102 §.

Keskuslautakunnan tulee heti antaa läänin lääninhallitukselle ja vaalipiirin vaalilautakunnille tieto vaalien tuloksesta ja julkaista se sekä valittujen vertausluvut vähintään yhdessä paikkakunnalla ilmestyvässä sanomalehdessä.

Kullekin valitulle toimituttakoon keskuslautakunta viipymättä hänen valtakirjansa.

103 §.

Keskuslautakunnan kokouksissa, jotka pidetään äänestyslippujen laskemista ja vaalien tuloksen määräämistä varten, on valitsijayhdistysten ja vaaliliittojen asiamiehillä oikeus olla saapuvilla.

104 §.

Keskuslautakunnan toimituskirjat allekirjoittaa lautakunnan puolesta puheenjohtaja ja varmentaa sihteeri.

9 luku.

Edustajinvaaleista valittaminen.

105 §.

Jos joku tahtoo valittaa edustajinvaaleista, tehköön sen kirjallisella valituksella, joka viimeistään neljäntenätoista päivänä

siitä, kun vaalien tulos 96 §:n mukaan tiedoksipanolle julkaistiin, on ennen kello kahtatoista läänin lääninhallitukselle annettava.

106 §.

Jos edustajainvaaleista on valitettu, vaati-
koon lääninhallitus heti ne tiedot ja selityk-
set, jotka valituksen johdosta katsotaan tar-
peellisiksi, ja antakoon sitten viipymättä
asiasta päätöksen.

107 §.

Lääninhallituksen päätöksen julkaisemi-
sessa ja sen ilmoittamisessa yksityiselle asialli-
selle noudatettakoon, mitä 17 §:ssä on sää-
detty.

Lääninhallituksen päätökseen saadaan ha-
kea muutosta korkeimmalta hallinto-oikeu-
delta valittamalla.

10 luku.

Erityisiä säännöksiä.

108 §.

Kaikki vaalilautakuntien ja vaalitoimikun-
tien menot on kuntien suoritettava, mutta
äänestysliput kustannetaan ja kaikki vaali-
toimitsijain sekä keskuslautakuntien menot
suoritetaan valtion varoista

Naantalissa 30 päivänä kesäkuuta 1955.

Keskus- ja vaalilautakunnilla sekä vaali-
toimikunnilla on vapaakirjeoikeus.

109 §.

Älköön vaalipiirin keskuslautakunnan jä-
sen tai varajäsen, ei myöskään edustajaehdo-
kas, toimiko vaalipiirinsä valitsijayhdistyksen
tai vaaliliiton asiamiehenä tai näiden val-
tuusmiehenä.

110 §.

Jos tässä laissa muuta kuin 43 §:ssä mai-
nittua tapausta varten säädetty määräpäivä
sattuu pyhäpäiväksi tai jos saman pykälän
2 momentissa säädetty määräaika sattuu
uudenvuoden-, pääsiäis- tai helluntaipäiviksi,
pidettäköön seuraava arkipäivä määräpäi-
vänä.

111 §.

Mitä tässä laissa on säädetty kauppalasta,
koskee myös sellaista kauppalaa, joka ei ole
eri kunta.

112 §.

Tämä laki tulee voimaan 15 päivänä
heinäkuuta 1955, ja sillä kumotaan kan-
sanedustajain vaalista 18 päivänä huhtikuuta
1952 annettu laki (167/52).

Tasavallan Presidentti

J. K. PAASIKIVI.

Oikeusministeri W. Henriksson.